

Džinića sokak

SLUČAJ ŠERIJATSKE GIMNAZIJE¹⁾

Klasična gimnazija orijentalnog smjera (arapski, turški, perzijski jezik i književnost) u Sarajevu, bivša Šerijatska gimnazija, trebalo je pred početak drugog svjetskog rata da dobije novu zgradu u pseudo-maurskom stilu, a na starom groblju, iznad Kovača do Halilbašića ulice. Pomanjkanje sluha za istinsku ljepotu, za etiku i nepisane zakonitosti urbanizma starog Sarajeva izazvalo je revolt arh. Grabrijana — (Red.).

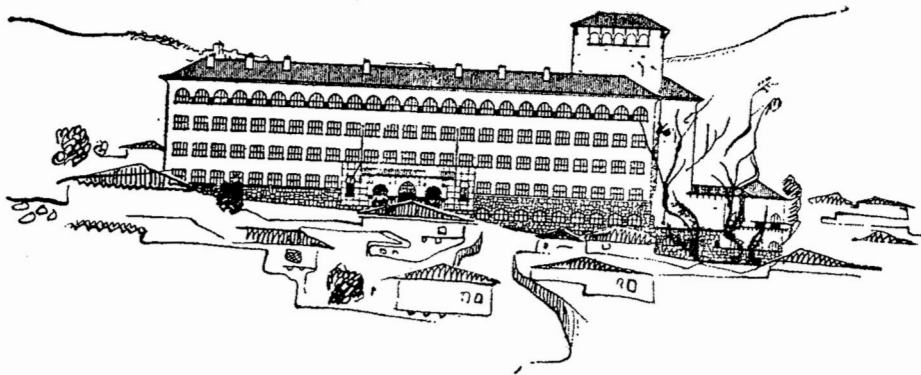
U novinama čitamo hvalospjeve budućoj Šerijatskoj gimnaziji — tobože što će ovom zgradom urbanistički dobiti Sarajevo.

Da se ne bi držali ljudi u zabludi i da se diletantizam ne bi razvio o tim pitanjima u našim novinama — pokušaću stvar prikazati sa prave strane.

Zamislite samo, Sarajevo dobiva u najnovije vrijeme jednu divnu željezničku stanicu — u maurskom slogu, pa onda šerijatsku gimnaziju — u pseudo-orijentalnom i doskoro će dobiti još i X i Y drugih ovakvih građevina. — Pa to je kao da damo da prebojadiše u nekom salonu sve portrete pradjedova kakav soboslikar. U tradiciji ima stvari koje treba respektirati, a ovo nije pravi respekt. Kad god sam se zalagao za islamsku arhitekturu, nikada nisam pomislio na kopije, već na neke principe u njoj, koji su naši i savremeni, pa ih treba zadržati. Ovdje se, međutim, radi o nekoj arhitekturi Gustav-Kellerovih hotela, kojima je htio taj bečki arhitekt usrećiti našu Dalmaciju. Ova arhitektura lukova, pa lučića i tornjeva je pseudo-arhitektura — na taj se način stvar ne rješava, a postupak me mnogo podsjeća na strane turiste kada oni stave fes na glavu.

Zamislite, ako bi neki Amerikanac htio sagraditi neboder na Stradunu u Dubrovniku, ili još bolje, ako ga želi sagraditi na Markovom trgu u Veneciji — uvjeren sam da bi protiv toga ustao čitav svijet. Ili drugim riječima: u svakoj kulturnoj sredini se eksploativnost mora podrediti tradicionalnom obilježju, i svaki arhitekta mora utilitarnost dovesti u sklad sa arhitektonskim i urbanističkim principima.

¹⁾ Članak objavljen u »Jugoslavenskom listu« od 17. novembra 1940.

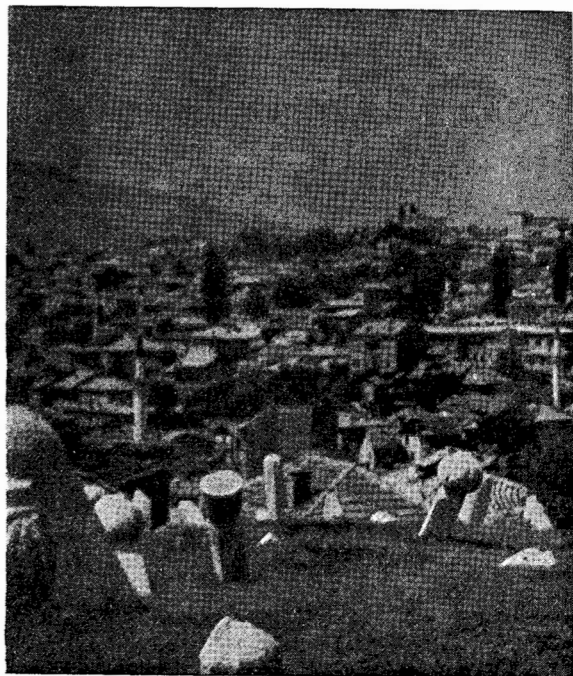

Usvojeno idejno rješenje Šerijatske gimnazije

Neboder Željezničarske zadruge, zatim Vakufski neboder, pa nazovimo još i ovaj toranj Šerijatske gimnazije od devet etaža sa predgradnjom, visokom šest etaža — neboderom, Sarajevo je na najboljem putu da postane grad samih kula, što se apsolutno protivi značaju tog grada, koji se do sada razvijao u širinu.

Le Corbusier je prvi podigao svoj glas protiv ovakvog načina izgradnje u Alžiru, gdje evropska civilizacija pretvara grad u kaznionu. I svatko bi morao respektovati slobodni vidik tog terasastog predjela grada, koji je sličan u Sarajevu kao u Alžiru — jer on je svojina svih građana!

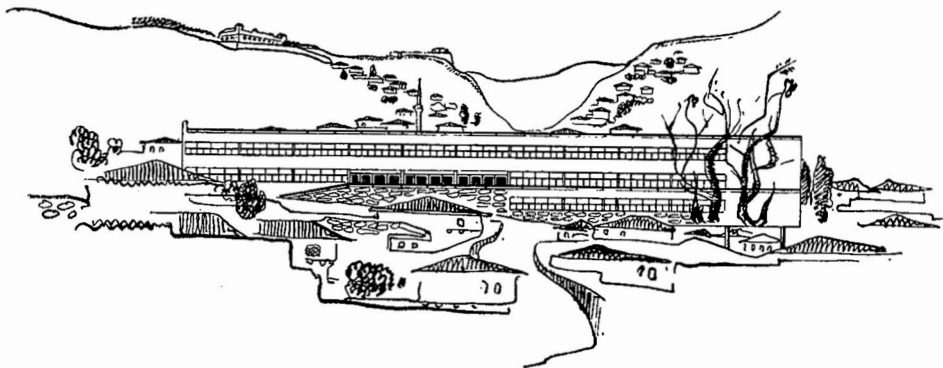
Trebalo je prilagoditi arhitekturu okolini, kako to radi, na primjer, arh. Dobrović u Dubrovniku, jer inače smo na najboljem putu da dobijemo još jednu kasarnu Jajce!

Trebalo je prilagoditi arhitekturu okolini — respektovati vidike tog terasastog predjela

Visokim objektima, à la šerijatska sakrivaju se najljepše partije ove poetične pozadine.

Tu se postavlja pitanje visinske ili nizinske, tj. horizontalne škole u vrtovima, kakve grade Beaudoin i Lods u Francuskoj, iako je to za naše prilike apstrakcija. U svakom slučaju trebalo se prilagoditi horizontalnoj gradnji tog ambijenta! Moderna arhitektura, ako je dobro riješena, a ne pseudo-moderna, prilagođuje se što više postojećoj arhitekturi, jer ona svojom suzdržljivošću ostavlja postojećoj da dolazi svom svojom ljepotom do izraza. Da zemljište nije dovoljno za jednu ovakvu, slobodno stojeću gradnju, to još ne može biti razlog da se načini zlo. Uostalom, uvijek jedna te ista pjesma, koja vodi do istiskivanja i silovanja terena!

Protuprijedlog arh. J. Neidhardta

A da je u tu okolinu moguće smjestiti utilitarnu građevinu, najbolje potvrđuje Bijela tabija, koja je vanredan primjer kako treba plasirati!

.....
Ako je samovlašće u izgradnji tipična pojava za 19. i početak 20. stoljeća (New York), to mi danas raspoložemo ipak već nekom tradicijom i iskustvom u izgradnji, da znamo šta se smije i što se ne smije graditi.

.....
Urbanistički rečeno, to znači odrediti zone niske gradnje u gornjem i zone visoke gradnje — štaviše vrlo visoke gradnje — u donjem gradu; drugim riječima, dakle, dijelove vrtnog grada gore, a trgovački dio grada dole!²⁾

²⁾ Ispušteni su dijelovi članka u kojima se pledira za konačan pristup regulaciji Sarajeva kako bi se uklonila opasnost silovanja terena, itd.

Regulacionim planom treba tačno odrediti visine izgradnje, kako bi se uklonila opasnost silovanja terena

